

Аубакиров Ф.М.¹, Аскерова Ж.С.¹ Болатбекова А.Б.¹

¹Alikhan Bokeikhan University

¹Қазақстан, Семей

e-mail: f.aubakirov@abu.edu.kz

«ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ СТАНДАРТТАУ: ТҰРАҚТЫ ДАМУ СТРАТЕГИЯСЫ»

Аннотация: Мақалада тұрақты даму стратегиясындағы жасыл экономиканың рөлі, оған салынған инвестициялар, экологиялық стандарттау және олардың Қазақстан экономикасына әсері талданады. Халықаралық тәжірибені енгізу және экологиялық саясатты күшейту тұрақты дамуға жетудің негізгі тетіктері ретінде сипатталады. Сонымен қатар жасыл экономикаға салынған қаржы мөлшері көрсетіле отырып, өсу динамикасы талданды.

Түйін сөздер: жасыл экономика, тұрақты даму, экологиялық стандарттау, инвестициялар, жаңартылатын энергия, экологиялық саясат, таза технологиялар.

Аубакиров Ф.М.¹, Аскерова Ж.С.¹ Болатбекова А.Б.¹

¹Alikhan Bokeikhan University

¹Қазақстан, Семей

e-mail: f.aubakirov@abu.edu.kz

«ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ СТАНДАРТИЗАЦИЯ: СТРАТЕГИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ»

Аннотация: В статье анализируется роль зеленой экономики в стратегии устойчивого развития, инвестиции в нее, экологическая стандартизация и их влияние на экономику Казахстана. Внедрение международного опыта и усиление экологической политики рассматриваются как основные механизмы достижения устойчивого развития. Кроме того, приводится объем финансовых вложений в зеленую экономику и анализируется динамика их роста.

Ключевые слова: зеленая экономика, устойчивое развитие, экологическая стандартизация, инвестиции, возобновляемая энергия, экологическая политика, чистые технологии.

[Aubakirov F.M.¹, Askerova J.S.¹ Bolatbekova A.B.¹](#)

¹Alikhan Bokeikhan University

¹Kazakhstan, Semey

e-mail: f.aubakirov@abu.edu.kz

"GREEN ECONOMY AND ENVIRONMENTAL STANDARDIZATION: A STRATEGY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT"

Abstract: The article analyzes the role of the green economy in the sustainable development strategy, investments in it, environmental standardization, and their impact on the economy of Kazakhstan. The implementation of international experience and the strengthening of environmental policy are considered key mechanisms for achieving sustainable development. Additionally, the volume of financial investments in the green economy is presented, and the dynamics of their growth are analyzed.

Keywords: green economy, sustainable development, environmental standardization, investments, renewable energy, environmental policy, clean technologies.

Қазіргі әлемде экологиялық мәселелердің өзектілігі күн санап артып келеді. Өнеркәсіптік өндірістің өсуі, табиғи ресурстардың сарқылуы және климаттың өзгеруі адамзаттың тұрақты даму жолдарын

іздеуіне себеп болуда. Осы тұрғыда жасыл экономика мен экологиялық стандарттау тұрақты дамудың негізгі стратегиялық бағыттары ретінде қарастырылады. Бұл мақалада жасыл экономиканың мәні, оның

тұрақты дамудағы рөлі және экологиялық стандарттаудың маңыздылығы қарастырылады.

Жасыл экономика – табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, экологиялық тазалықты сақтау және әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз етуді көздейтін экономика моделі. Оның негізгі қағидаттары: қоршаған ортаға зиян келтірмейтін технологияларды дамыту, қайта қалпына келетін энергия көздерін пайдалану және қалдықтарды азайту мен қайта өңдеу процестерін жетілдіру.

Осыған сәйкес экологиялық таза өндірістерді дамыту, энергия тиімділігін арттыру және жаңа жұмыс орындарын ашу мен халықтың өмір сүру сапасын жақсарту мақсатында экологиялық стандарттау мәселесі айрықша өзекті деп айтуға болады.

Экологиялық стандарттау – қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды тиімді пайдалану мақсатында әзірленетін нормалар мен ережелер жүйесі. Бұл стандарттар өнімдердің, қызметтердің және өндірістік процестердің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз етеді. Экологиялық стандарттаудың негізгі бағыттары:

- Экологиялық қауіпсіз өнімдер мен технологияларды енгізуге ықпал етеді;
- Өндірістік процестердің қоршаған ортаға әсерін азайтуға көмектеседі;
- Көміртекті ізді азайтып, экожүйелердің тұрақтылығын сақтауға мүмкіндік береді;
- Экологиялық менеджмент жүйелерін (ISO 14001) енгізуді ынталандырады.

Халықаралық деңгейде ISO 14000 сериялы стандарттары экологиялық басқару жүйелерін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Сонымен қатар, Қазақстанда да «жасыл» стандарттарға көшуге бағытталған ұлттық бағдарламалар жүзеге асырылуда.[1]

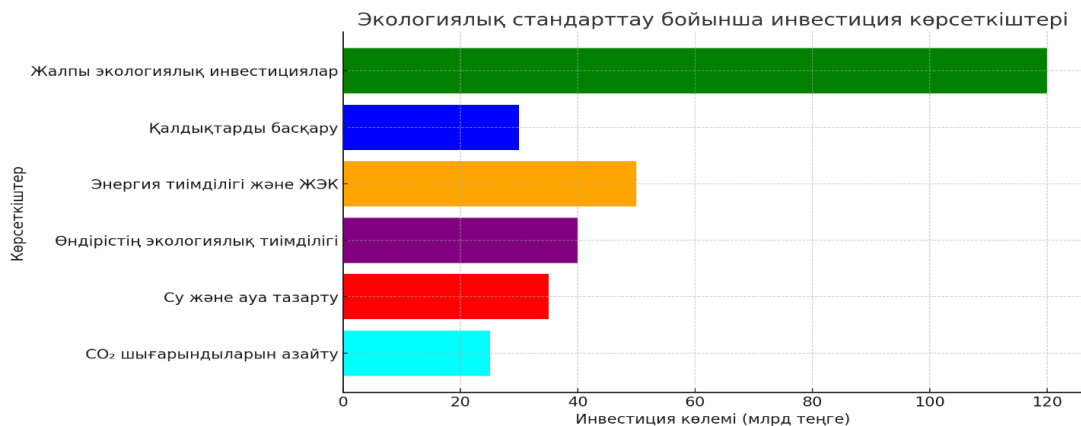
Осылайша, экологиялық стандарттау – жасыл экономиканы іске асырудың негізгі құралдарының бірі. Ол экономиканы экологиялық қауіпсіз даму жолына бағыттап, табиғатты қорғауға және табиғи ресурстарды тиімді пайдалануға мүмкіндік

береді. Сондықтан, мемлекеттер мен кәсіпорындар экологиялық стандарттарды сақтай отырып, жасыл экономиканы дамытуды басты мақсат етуі қажет.[2]

Қоршаған ортаны қорғау және тұрақты даму мақсатында Қазақстанда экологиялық стандарттау саласына бөлінетін инвестиция көлемі артып келеді. Жүргізілген талдаулар негізінде экологиялық бағыттағы инвестициялардың негізгі көрсеткіштері келесі бағыттар бойынша бөлінеді:

1. Жалпы экологиялық инвестициялар – ең ауқымды инвестиция көлеміне ие. Бұл салаға шамамен 120 млрд теңге бағытталған, бұл экологиялық жобалардың басымдылығын көрсетеді.
2. Қалдықтарды басқару – экологиялық стандарттау аясындағы маңызды бағыттардың бірі. Бұл салаға бөлінген инвестиция көлемі шамамен 30 млрд теңгені құрайды.
3. Энергия тиімділігі және жаңартылатын энергия көздері (ЖЭК) – экологиялық саясаттың маңызды бөлігі ретінде 50 млрд теңге көлемінде қаржыландырылған. Бұл Қазақстанның энергетикалық секторында "жасыл" технологияларды дамытуға деген ұмтылысын көрсетеді.
4. Өндірістің экологиялық тиімділігі – өнеркәсіп секторында экологиялық стандарттарды енгізуді көздейді. Бұл бағытқа шамамен 40 млрд теңге инвестиция салынған. [2]

Төменде келтірілген мәліметтер Қазақстандағы экологиялық стандарттау саласындағы инвестициялардың әртүрлі бағыттар бойынша бөлінуін көрсетеді. Мемлекеттің экологиялық саясатты жетілдіруге және тұрақты даму принциптерін енгізуге деген ұмтылысы қаржыландыру көлемінің артуымен дәлелденеді. Алдағы жылдары бұл үрдіс жалғасып, экологиялық тұрақтылыққа бағытталған жобалар саны артады деп күтілуде.(1-сурет)

Сурет – 1. Экологиялық стандарттау бойынша инвестиция көрсеткіштері. Мәлімет stat.gov.kz алынды.

Қоршаған ортаны қорғау және тұрақты даму мақсатында Қазақстанда экологиялық стандарттау саласына бөлінетін инвестициялар жыл сайын артып келеді. Елдің негізгі капиталға салынған инвестицияларын талдау барысында экологиялық жобаларға бағытталған қаржы көлемінің айтарлықтай өскені байқалады.

Статистикалық мәліметтерге сүйенсек, 2019 жылы бұл салаға салынған инвестиция көлемі 1709,9 млн теңгені құраса, 2021 жылы 3662,3 млн теңгеге дейін ұлғайған. Ал 2023 жылға қарай бұл көрсеткіш шамамен 5800 млн теңгеге жетті. Мұндай өсім экологиялық стандарттаудың маңыздылығы артып келе

жатқанын, сондай-ақ Қазақстанда тұрақты даму мақсаттарын жүзеге асыру бағытында қаржыландыру көлемінің ұлғайғанын көрсетеді.

Осылайша, Қазақстандағы экологиялық стандарттау саласына салынатын инвестициялардың өсуі қоршаған ортаны қорғау саласындағы тұрақты даму саясатының тиімділігін арттыруға ықпал етуде. Алдағы жылдары бұл үрдіс жалғасады деп күтілуде, себебі ел үкіметі "жасыл" технологияларды енгізу мен экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету бағытындағы бастамаларды қолдауды жалғастыруда. (2-сурет).[3]

Сурет – 2. Қазақстандағы экологиялық инвестициялар динамикасы.. Мәлімет stat.gov.kz алынды.

Жасыл экономика мен экологиялық стандарттау өзара тығыз байланысты және тұрақты дамудың маңызды құралдары. Қазақстан 2050 жылға дейінгі даму стратегиясында экологиялық тұрақтылыққа басымдық беріп, жасыл технологияларды

енгізу, көміртегі шығарындыларын азайту және табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану мәселелеріне ерекше мән береді.

Қазақстанның жасыл экономикаға көшу стратегиясы бірнеше кезеңнен тұрады. 2013 жылы қабылданған «Жасыл

экономикаға көшу» Тұжырымдамасына сәйкес, елдегі экономикалық өсімді экологиялық тұрақтылықпен үйлестіру мақсаты қойылған. Қазақстанда жаңартылатын энергия көздерін дамытуға ерекше назар аударылуда. Мысалы, ЕХРО-2017 көрмесінен кейін елде жаңартылатын энергия көздерін пайдалану деңгейі айтарлықтай артты. [3]

Қазақстанда экологиялық стандарттарды жетілдіру үшін бірнеше заңнамалық және техникалық шаралар қабылданды. 2021 жылы күшіне енген «Экологиялық Кодекс» қоршаған ортаны қорғау саласындағы жауапкершілікті күшейтіп, кәсіпорындарға жаңа экологиялық талаптар енгізді. Жаңа кодекске сәйкес, кәсіпорындар ең озық қолжетімді технологияларды (ВАТ) енгізуге міндетті.

Жасыл экономикаға көшу үшін қаржылық қолдау қажет. Осы мақсатта Қазақстанда «жасыл» қаржыландыру құралдары енгізілуде. ЕКДБ (Еуропа қайта құру және даму банкі) және Дүниежүзілік банк Қазақстандағы экологиялық жобаларды қаржыландыруға белсенді қатысуда. Сонымен қатар, «Астана» халықаралық қаржы орталығы жасыл облигацияларды дамыту бойынша бастамалар көтеріп отыр. [4]

Сонымен, Жасыл экономика мен экологиялық стандарттау – тұрақты дамудың ажырамас бөліктері. Қазақстанның жасыл экономикаға көшуі экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етіп қана қоймай, экономиканың ұзақ мерзімді өсуін де қамтамасыз етеді. Осы орайда, экологиялық стандарттауды жетілдіру мен тұрақты даму стратегияларын жүзеге асыру – еліміздің болашақтағы табысты дамуының негізгі кепілі екені сөзсіз.

Экологиялық саясатты тиімді жүргізу үшін халықаралық стандарттарға сәйкес заңнамалық реформалар жүргізу, технологиялық жаңғырту және қоғамның экологиялық мәдениетін көтеру қажет. Қазақстанның тұрақты дамуы үшін жасыл экономика қағидаттарын толыққанды енгізу – басты басымдықтардың бірі болып қала береді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. UNEP (2011). Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication. United Nations Environment Programme.
2. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросы. (2021). "Экономика және статистика". stat.gov.kz
3. <https://24.kz/ru/news/social/658788-kolichestvo-obektov-vie-v-kazakhstane-uvelichilos-v-pyat-raz>
4. <https://zhasalash.kz/>

References

1. UNEP (2011). Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication. United Nations Environment Programme.
2. Қазақстан Respublikasy Strategijalyq zhosparlau zhәне reformalar agenttigi Ұлттық статистика бюросы. (2021). "Jekonomika zhәне statistika". stat.gov.kz
3. <https://24.kz/ru/news/social/658788-kolichestvo-obektov-vie-v-kazakhstane-uvelichilos-v-pyat-raz>
4. <https://zhasalash.kz/>

Сведения об авторах/ Авторлар туралы мәліметтер / Information about the authors

Аубакиров Фазыл Магазбекович

Лауазымы: экономика магистрі, «Бизнес және басқару» кафедрасының аға оқытушысы,

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Пошталық мекен-жайы: 071412, Қазақстан Республикасы, Семей қ., Физкультурная к. 9/3-17

Ұялы тел: +7 702 215 19 05

e – mail: tob07abzol@mail.ru

Аскерова Жанерке Серікбекқызы

ССМ 201 тобы студенті

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Пошталық мекен-жайы: 071412, Қазақстан Республикасы, Семей қ., Волгоградская к. 294

Ұялы тел: +7 705 175 32 04

e – mail: zhanerkeaskerova@gmail.com

Болатбекова Алина Болатбекқызы

ССМ 201 тобы студенті

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Пошталық мекен-жайы: 071412, Қазақстан Республикасы, Семей қ., Қаржаубайұлы к. 249

Ұялы тел: +7 775 976 41 81

e – mail: alina.alikosha@mail.ru

Аубакиров Фазыл Магазбекович

Должность: магистр экономики, старший преподаватель кафедры «Бизнес и управление»,

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Почтовый адрес: 071412, Республика Казахстан, г. Семей, ул. Физкультурная 9/3-17

Моб. тел: +7 702 215 19 05

e – mail: tob07abzol@mail.ru

Аскерова Жанерке Серікбекқызы

Студент группы ССМ 201

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Почтовый адрес: 071412, Республика Казахстан, г. Семей, ул. Волгоградская 294

Моб. тел: +7 705 175 32 04

e – mail: zhanerkeaskerova@gmail.com

Болатбекова Алина Болатбекқызы

Студент группы ССМ 201

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Почтовый адрес: 071412, Республика Казахстан, г. Семей, ул. Каржаубайұлы 249

Моб. тел: +7 775 976 41 81

e – mail: alina.alikosha@mail.ru

Fazyl Aubakirov

Position: master of Economics, Senior Lecturer at the Department of Business and Management,

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Mailing address: 071412, Republic of Kazakhstan, Semey, Fizkulturnaya St., 9/3-17

Mob. phone: +7 702 215 19 05

e – mail: tob07abzol@mail.ru

Askerova Janyerke

Student of the SSM 201 group

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Mailing address: 071412, Republic of Kazakhstan, Semey, Volgogradskaya st. 294

Mob. phone: +7 705 175 32 04

e – mail: zhanerkeaskerova@gmail.com

Bolatbekova Alina

Student of the SSM 201 group

ALIKHAN BOKEIKHAN UNIVERSITY

Mailing address: 071412, Republic of Kazakhstan, Semey, Karzhaubaiuly 249

Mob. phone: +7 775 976 41 81

e – mail: alina.alikosha@mail.ru